

IJAN MAKGVAJER

Severne vode

Preveo
Goran Skrobonja

■ Laguna ■

Naslov originala

Ian McGuire

THE NORTH WATER

Copyright © Ian McGuire, 2016

Translation copyright © 2023 za srpsko izdanje, LAGUNA

Za Ebigejl, Grejs i Iv

PRVO POGLAVLJE

Gle čoveka.

Vuče se iz dvorišta Klepisona na Ulicu Sajks i njuši vazduh pun mirisa – terpentin, riblje brašno, senf, grafit, uobičajeni težak smrad jutarnje pišačke iz upravo ispražnjenih nokšira. Frkne jednom, protrlja nakostrešenu glavu i preuredi međunožje. Omiriše prste, a onda polako posisa jedan po jedan, unoseći u sebe poslednje ostatke, kako bi do kraja iskoristio ono što je platio. Na završetku Čarterhaus lejna skreće na sever u Vinkolmli, pored krčme *De la Poul*, pored manufakture sveća od kitove masti i pogona za uljarice. Iznad krovova skladišta on vidi zanjihane vrhove glavnih i krmenih jarbola, čuje viku obalskih radnika i lupnjavu maljeva iz obližnje bačvarije. Rame mu očeše ispoliranu crvenu opeku, neki pas protrči kraj njega, prođu kola sa visoko nagomilanom grubo sečenom drvnom građom. Ponovo udiše i prelazi jezikom preko neurednih bedema svojih zuba. Oseća da nova potreba, slabo ali istrajno, raste u njemu, još jedan zahtev koji bolno traži da mu bude udovoljeno. Njegov brod kreće s prvim svetlom, ali pre toga se mora nešto obaviti. On

se osvrće i na trenutak pita šta je posredi. Zapaža rumeni miris krvi iz svinjarske kasapnice, prljave zanjihane ženske suknje. Pomišlja na meso, životinjsko, ljudsko, a onda razmišlja ponovo – nije to ta vrsta tištanja, zaključuje, još ne; u pitanju je ona blaža, manje hitna.

Okreće se i korača natrag prema krčmi. Kafana je gotovo prazna u to doba jutra. U ognjištu vatra gori nisko i oseća se miris prženja. Kopa po džepovima, ali pronalazi samo mrve hleba, britvu i kovanicu od pola penija.

„Ruma“, kaže on.

Gura novčić od pola penija preko šanka. Gostioničar spušta pogled na novčić i odmahuje glavom.

„Ujutro odlazim“, objašnjava on, „na *Dobrovoljcu*. Potpisaću da ti dugujem.“

Gostioničar frkće.

„Zar ti ličim na budalu?“, kaže on.

Čovek sleže ramenima i načas razmišlja.

„Onda, glava ili pismo. Ovaj moj valjani nož spram čašice tvog ruma.“

On spušta britvu na šank, a gostioničar je uzima i pažljivo zagleda. Otvara sečivo i oprobava ga jagodicom palca.

„Dobar je to nož“, kaže čovek. „Još me nijednom nije izneverio.“

Gostioničar vadi šiling iz džepa i pokazuje mu ga. Baca novčić i treska rukom preko njega. Obojica gledaju. Gostioničar klima glavom, uzima nož i stavlja ga u džep prsluka.

„A sad lepo odjebi“, kaže on.

Čoveku se izraz lica ne menja. Nema tamo ni traga razdraženosti niti iznenađenju. Kao da je gubitak noža deo većeg i kompleksnijeg plana za koji samo on zna. Trenutak zatim, saginje se, izuva mornarske cokule i stavlja ih jednu kraj druge na šank.

„Baci opet“, kaže.

Gostioničar prevrće očima i okreće se.

„Koji će mi andrak tvoje cokule?“, kaže on.

„Kod tebe je moj nož“, kaže čovek. „Ne možeš sada da odustaneš.“

„Koji će mi andrak tvoje cokule?“, ponavlja gostioničar.

„Ne možeš da odustaneš.“

„Mogu ja kako mi se ćefne“, kaže gostioničar.

S druge strane šanka nalakćen ih posmatra neki Šetlandanin. Na njemu su kapa s kićankom i platnene čakšire skorene od prljavštine. Oči su mu crvene, izbuljene i pijane.

„Ja ću ti platim piće, jebote“, kaže on, „samo više umukni.“

Čovek se osvrće prema njemu. Već se tukao sa Šetlandanima u Lerviku i Piterhedu. Oni nisu lukavi borci, ali jesu tvrdoglavi i teško ih je dokrajčiti. Ovaj ima zarđali nož za guljenje kitovog sala zataknut za opasač i izgleda priprosto i narogušeno. Trenutak kasnije čovek klima glavom.

„Bio bi' ti zahvalan za to“, kaže on. „Celu noć sam proveo s kurvama i žedan sam kô pas.“

Šetlandanin klima glavom gostioničaru i ovaj, teatralno pokazujući nevoljnost, sipa još jedno piće. Čovek skida mornarske cokule sa šanka, uzima piće i prilazi klupi kraj vatre. Nekoliko minuta kasnije leže, privlači kolena uz grudi i tone u san. Kad se ponovo probudi, Šetlandanin sedi za stolom u ćošku i razgovara s nekom kurvom. Tamnokosa je i debela, osutog lica i zelenkastih zuba. Čovek je prepoznaje, ali ne može da joj se seti imena. Beti?, pita se. Heti? Ester?

Šetlandanin poziva sebi crnče koje čuči kraj vrata, daje mu novčić, i govori da mu donese tanjir mušula od prodavaca ribe u Ulici Born. Dečaku je devet ili deset godina, vitak je, krupnih tamnih očiju i bledosmeđe kože. Čovek se uspravlja na klupi i puni lulu poslednjim mrvicama duvana. Pali lulu i

obazire se oko sebe. Probudio se obnovljen i spreman. Oseća da su mu mišići meki pod kožom, da mu se srce steže i opušta u grudima. Šetlandanin pokušava da poljubi ženu, koja ga odbija uz gramzivo skićanje. *Hester*, seća se čovek. Ženi je ime *Hester* i ona ima sobu bez prozora na Džejmsovom trgu, sa gvozdanim krevetom, krčagom i lavorom, kao i sa lopticom od indijske gume za ispiranje svršotine. On ustaje i prilazi mestu gde njih dvoje sede.

„Časti me još jednim pićem“, kaže on.

Šetlandanin načas čkilji u njega, a onda odmahuje glavom i okreće se ponovo prema *Hester*.

„Samo još jedno i neću više da te gnjavim.“

Šetlandanin ga ignoriše, ali čovek se ne pomera. Njegovo strpljenje je dosadno i besramno. Oseća kako mu se srce nadima i onda smanjuje; oseća uobičajeni smrad birtije – prdeže, dim iz lule i prosuto pivo. *Hester* diže pogled prema njemu i kikoće se. Zubi su joj više sivi nego zeleni; jezik joj je boje svinjske džigerice. Šetlandanin vadi nož za salo iz opasača i stavlja ga na sto. Ustaje.

„Radije bi’ da ti ofikarim jajca nego još jednim pićem da te častim“, kaže.

Šetlandanin je štrkljast i gipkih udova. Kosa i brada su mu ućebane od fokine masti i bazdi na brodsku spavaonicu. Čovek sada počinje da shvata šta mora da uradi – da razume prirodu svojih trenutnih poriva i oblik njihovog ispunjenja. *Hester* se ponovo kikoće. Šetlandanin uzima nož i prislanja njegovo hladno sečivo čoveku uz jagodicu na licu.

„Mogô bi’ da ti ofikarim i posrani nos, i njime na’ranim jebene krmke tamo pozadi.“

Smeje se toj zamisli, a *Hester* se smeje zajedno s njim.

Čovek ne izgleda zabrinuto. Nije to još onaj trenutak koji čeka. Ovo je samo dosadna ali neophodna međuigra, pauza.

Gostioničar uzima drvenu batinu i podiže preklop šanka na škriptavim šarkama.

„Ti si“, kaže, pokazavši na njega, „obična grebatorska pizda, govнар i lažov, i ima da se nosiš odavde.“

Čovek gleda u časovnik na zidu. Tek što je prošlo podne. Ima šesnaest sati da učini ono što mora. Da sebe ponovo zadovolji. Tištanje koje oseća jeste govor njegovog tela o sopstvenim potrebama, tela koje mu se obraća – ponekad šapatom, ponekad mumljanjem, ponekad kreštanjem. Ono nikada ne ćuti; ako ikada bude začutalo, on će znati da je konačno mrtav, da ga je neki drugi govнар konačno ubio, i to će biti to.

On iznenada stupa prema Šetlandaninu kako bi mu pokazao da se ne plaši, a onda ponovo uzmiče. Okreće se prema gostioničaru i podiže bradu.

„Tu batinu možeš sebi da nabiješ u guzicu“, kaže on.

Gostioničar mu pokazuje na vrata. Dok čovek odlazi, dečak stiže s limenim tanjirom mušula koje se puše i mirišu. Zgledaju se na trenutak i tada čovek oseti novi puls izvesnosti.

Hoda natrag Ulicom Sajks. Ne misli na *Dobrovoljca*, koji sada leži na doku, i u čijoj je pripremi i pakovanju učestvovao protekle nedelje, niti o prokletom šestomesečnom putovanju koje će uslediti. Misli samo na ovaj trenutak – na Trg Groto, Tursko kupatilo, aukcijsku kuću, užaru, kaldrmu pod nogama, agnostičko jorkširsko nebo. On po prirodi nije nestrpljiv i nema pundravce; čekaće kad je čekanje potrebno. Pronalazi zid i seda na njega; kad ogladni, sisa kamen. Prolaze sati. Prolaznici govore o njemu, ali ne pokušavaju s njim da razgovaraju. Ubrzo će kucnuti čas. On gleda kako se senke izdužuju, kiša kratko pada, a onda prestaje, dok oblaci drhture preko ovlaženog neba. Pred sam sumrak konačno ih vidi. Hester peva neku baladu; Šetlandanin drži bocu groga u

jednoj ruci, a drugom je nespretno vodi. Gleda kako skreću na Hodžsonov trg. Čeka trenutak, pa hitro zađe za ugao u Karolininu ulicu. Još nije pala noć, ali dovoljno je mračno, zaključuje on. Prozori Tabernakla se sjaje; u vazduhu je miris ugljene prašine i iznutrica. Stigne do Fišovog sokaka pre njih i šmugne unutra. Dvorište je prazno izuzev štrika sa prljavim vešom i jakog amonijaka iz konjske pišačke. Stoji uz mračni ulaz s polovinom cigle u stegnutoj šaci. Kad se Hester i Šetlandanin pojave u dvorištu, čeka još tren kako bi bio siguran, a onda stupa napred i tresne polovinom cigle po Šetlandaninovom potiljku.

Kost lako popušta. Krv šiklja u sitnim kapima i čuje se nešto nalik na prelamanje mokre grane. Šetlandanin beslovesno pada napred i zubi i nos mu se razbijaju na kaldrmi. Pre nego što Hester stigne da krikne, čovek joj primiče nož za guljenje uz grlo.

„Krv ti jebem, rasporiću te kao bakalara“, obećava on.

Ona gleda izbezumljeno u njega, a onda podiže prljave šake u znak predaje.

On prazni Šetlandaninove džepove, uzima njegov novac i duvan, a ostalo baca u stranu. Oreol od krvi širi se oko Šetlandaninovog lica i glave, ali on još slabo diše.

„Moramo skota odmah da premestimo“, kaže Hester, „inače ću biti u govnama.“

„Pa premesti ga“, kaže čovek. Oseća se lakšim nego pret hodnog trenutka, kao da se svet oko njega proširio.

Hester pokuša da odvuče Šetlandanina za ruku, ali pretežak je. Oklizne se na krv i padne na kaldrmu. Nasmeje se sama sebi, a onda zastenje. Čovek otvori vrata šupe za ugalj i Šetlandanina odvuče za pete unutra.

„Mogu da ga pronađu sutra“, kaže on. „Dotad ću već odavno otići.“

Ona ustaje, i dalje nesigurna usled pića, i pokušava uzaludno da obriše blato sa sukanja. Čovek se okreće da pođe.

„Daj šiling ili dva, dušo, hoćeš?“, dovikuje Hester za njim.
„Kad sam se već ovoliko pomučila.“

Sat kasnije uspeva da pronade dečaka. Ime mu je Albert Stabs i spava u kanalu od opeka ispod severnog mosta, a živi od kostiju, kožura i ponekog bakrenjaka zarađenog obavljanjem poslića za pijanice koje se okupljaju u kenjarama od birtija kod pristaništa u očekivanju broda.

Čovek mu nudi hranu. Pokazuje mu novac koji je ukrao od Šetlandanina.

„Reci šta želiš“, kaže, „i ja ću ti to kupiti.“

Dečak se osvrće prema njemu bez reči, kao životinja zatečena u jazbini. Čovek primećuje kako on ne odaje od sebe gotovo nikakav miris – usred sve te prljavštine ostao je nekako čist, neukaljan, kao da je prirodno tamni pigment njegova zaštita od grehova, a ne, kako to neki ljudi veruju, izraz greha.

„Kakav si ti samo prizor za oči“, kaže mu čovek.

Dečak traži ruma, i čovek vadi masnu bocu iz džepa i daje mu je. Dok dečak ispija rum, oči mu postaju pomalo staklaste i divljaštvo njegove uzdržanosti slabi.

„Ime mi je Henri Draks“, objašnjava čovek, tiho koliko je za to u stanju. „Ja sam harpundžija. U zoru isplavljam na *Dobrovoljcu*.“

Dečak nezainteresovano klima glavom, kao da je sve te informacije odavno već čuo. Kosa mu je ućebana i bez sjaja, ali mu je koža neobično čista. Sija pod mutnom mesečinom kao parče polirane tikovine. Dečak je bos, a tabani su mu pocrneli i tvrdi kao rogovi od dodira sa pločnicima. Draks

sada oseća poriv da ga dodirne – po obrazu, možda, ili vrhu ramena. Bio bi to signal, misli on, način da počne.

„Video sam te ranije u krčmi“, kaže dečak. „Tad nisi imao para.“

„Moja situacija se promenila“, objašnjava Draks.

Dečak ponovo klima glavom i otpija još ruma. Možda je bliži dvanaestoj, misli Draks, ali je kržljiv, kako obično s njima biva. Pruža ruku i uklanja bocu sa dečakovih usana.

„Trebalo nešto da pojedješ“, kaže. „Ajde sa mnom.“

Koračaju zajedno i ne progovaraju, Vinkomlijem i Skalkoutsom, pored gostionice *Kitova kost*, kraj stovarišta drvene građe. Ulaze u Flečerovu pekaru i Draks čeka dok dečak halapljivo jede pitu s mesom.

Kada dečak završi, briše usta, izvlači šlajm iz grla i pljuje u slivnik. Najednom izgleda stariji nego ranije.

„Znam jedno mesto za tebe“, kaže i pokazuje preko puta. „Odmah tamo dole, vidiš, iza brodogradilišta.“

Draks istog trena shvata da to mora biti zamka. Ako se zaputi u brodogradilište sa crnčetom, isprebijaće ga namrtvo i svući kao pizdu. Iznenađen je što ga je dečak toliko pogrešno procenio. Oseća, najpre, prezir prema dečakovom lošem prosuđivanju, a onda, prijatnije, poput naleta i drhtaja nove zamisli, začetak besa.

„Ja sam jebač, ja“, govori mu tiho. „Nikad nisam taj koji završi izjeban.“

„Znam“, kaže dečak. „Razumem.“

Druga strana ulice je u dubokoj senci. Tamo je drvena kapija od tri metra s koje se ljušti zelena boja, zid od opeke, i onda sokak posut otpacima. U sokaku nema svetla, i čuje se samo krckanje potpetica Draksovih čizama i dečakovo povremeno tuberkulozno šištanje. Žuti mesec je uglavljen kao

lopta u suženom grlu neba. Minut potom izlaze u dvorište poluzatrpano polomljenim bačvama i zarđalim obručima.

„Ovuda“, kaže dečak. „Nije daleko.“

Lice ga izdaje rečitim nestrpljenjem. Ako je Draks iole sumnjao pre toga, sada je sasvim siguran.

„Dođi ovamo“, kaže on dečaku.

Dečak se mršti i ponovo pokazuje tamo kuda želi da obojica odu. Draks se pita koliko dečakovih kompanjona čeka na njih u brodogradilištu i koje oružje smeraju da upotrebe protiv njega. Da li zaista izgleda, pita se, kao nesposobni kurac od ovce koga mogu da opljačkaju deca? Je li to slika koju on sada prikazuje okolnom svetu?

„Dođi ovamo“, ponavlja.

Dečak sleže ramenima i korača napred.

„Uradićemo to sada“, kaže Draks. „Ovde i sada. Ne želim da čekam.“

Dečak staje i odmahuje glavom.

„Ne“, kaže on. „Brodogradilište je bolje.“

Zahvaljujući pomrčini u dvorištu, izgleda savršeno, misli Draks, privlačnost mu je izglačana u mrzovoljnu lepotu. Dok stoji tamo, izgleda kao neki paganski idol, totem izrezbaren u ebanovini, više ne kao dečak, već kao daleki ideal dečaka.

„Za kakvu me ti to pizdu držiš?“, pita Draks.

Dečak se načas mršti, a onda mu nudi očaravajući i neuverljiv osmeh. Ništa od svega ovoga nije novo, misli Draks, sve je ovo već rađeno, i biće ponavljano iznova na drugim mestima i u druga vremena. Telo ima svoje tegobne obrasce, pravilnosti: ishranu, čišćenje, pražnjenje creva.

Dečak mu hitro dodiruje lakat i ponovo pokazuje tamo kuda želi da obojica odu. Brodogradilište. Zamku. Draks čuje kreštanje galeba iznad glave, zapaža jak miris bitumena

i masne farbe, razbacane zvezde Velikog medveda. Grabi crnče za kosu i udara ga, a onda udara iznova i iznova – dva, tri, četiri puta, brzo, bez oklevanja i samilosti – sve dok Draksovi zglavci ne postanu topli i tamni od krvi, a dečak ne klone, mlitav i onesvešćen. Mršav je i koščat, nije teži od terijera. Draks ga okreće i svlači mu čakšire. U činu nema zadovoljstva niti olakšanja, što samo pojačava njegovu žestinu. Izmaklo mu je na prevaru nešto živo, nešto bezimeno, ali ujedno i stvarno.

Olovni i kalajni oblaci skrivaju nabrekli mesec; čuje se tandrkanje gvožđem okovanih kolskih točkova, mačka u teranju koja kmeči kao beba. Draksovi pokreti su brzi: postupci se nižu, bez strasti i precizni, mašinski, ali ne mehanički. On se drži za svet kao što pas grize kost – ništa mu nije nepoznato, ništa odvojeno od njegovih žestokih i turobnih apetita. Ono što je crnče nekada bilo sada je nestalo. Iščezlo je potpuno, i nešto drugo, nešto sasvim drugačije, pojavilo se umesto njega. To dvorište je postalo mesto gnusne magije, krvlju natopljenih preobražaja, a Henri Draks je njihov divlji, nečastivi tvorac.